

Наталія ТИМОЩУК,

orcid.org/0000-0001-5638-5825

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземної філології та перекладу

Вінницького торговельно-економічного інституту

Київського національного торговельно-економічного університету

(Вінниця, Україна) *redish_fox15@ukr.net*

ТЕЛЕСКОПІЗМИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ДЕФІНІЦІЯ ТА ТИПОЛОГІЯ

Перманентний розвиток є найважливішою умовою існування мови. Процес пізнання світу, поява нових понять і реалій, зміни у суспільному житті, науково-технічний прогрес відбуваються постійно, потребуючи необхідної кількості лексичних одиниць. Статтю присвячено дослідженню телескопізмів сучасної англійської мови. Актуальність розвідки зумовлена тим, що нині спостерігаємо значний науковий інтерес до ґрунтовного вивчення морфологічних і неморфологічних способів творення неологізмів через швидке зростання їхньої кількості. З огляду на ефективність телескопії як способу словотвору та її популяризації в англійській лінгвістиці, питання єдиноприйнятої дефініції та типології цього мовного феномену залишається відкритим. Мета публікації дослідити особливості та словотвірні моделі сучасних англійських неологізмів-телескопізмів.

У статті були охарактеризовані теоретичні аспекти поняття телескопізмів, розкриті наукові підходи до визначення поняття «телескопії» у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних мовознавців. Внаслідок дослідження словотворчих особливостей телескопічних неологізмів сучасної англійської мови нами було виділено три основні їхні типи: 1) повні, утворені шляхом злиття двох усічених основ; 2) часткові, утворені шляхом злиття усіченої основи одного слова з повною формою іншого; 3) телескопізми-гаплогіи. Описані моделі формування телескопічних одиниць і способи словотвору за допомогою телескопії. Телескопія відрізняється від традиційних способів словотвору тим, що дозволяє створити абсолютно нове поняття із двох раніше існуючих і має здатність виражати навіть найскладніше з них у межах одного слова, а також має велике різноманіття моделей утворення нових одиниць. Аналіз частиномовної належності досліджуваних лексем свідчить про домінування іменників у складі телескопізмів.

Ключові слова: телескопізми, словотвір, неологізми, англійська мова, лексичні інновації.

Natalia TYMOSHCHUK,

orcid.org/0000-0001-5638-5825

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign Philology and Translation

Vinnitsia Institute of Trade and Economics

of Kyiv National University of Trade and Economics

(Vinnitsia, Ukraine) *redish_fox15@ukr.net*

TELESCOPIC WORDS OF MODERN ENGLISH: DEFINITION AND TYPOLOGY

Permanent development is the most important condition for the language existence. The emergence of new concepts and realities, changes in public life, scientific and technological progress are ongoing, requiring the required number of lexical items. The article is devoted to the telescopic words of modern English research. Nowadays, we observe a significant scientific interest to morphological and non-morphological methods of neologisms forming due to the rapid growth of their number. As this linguistic phenomenon is quite new, but at the same time is becoming more effective, as a consequence, it is becoming more and more popular in philology, these factors determine the relevance of studying various telescopic units' formation mechanisms, their semantic features, as well as determining areas of their functionality. The aim of the paper is to research the formation peculiarities and functioning of telescopic units of modern English language.

The article analyzes the theoretical aspects of the telescoping words concept, it contains scientific approaches to the definition of telescoping units in the domestic and foreign research. Having researched the word-forming peculiarities of modern English telescopic neologisms we have identified three main types, i.e., complete, partial, and haplogols. The publication describes models and methods of telescopic unit formation. Telescoping differs from traditional methods of word formation because it allows to create a completely new concept of two existing ones and has the ability to express it within a single word having a wide variety of new models. Modern telescopes tend to briefly, accurately and expressively reflect the changes taking place in society. They are characterized by their distinctive features, both structural and semantic, which are related to both linguistic and extralinguistic factors. A word composed by means of telescoping combines several meanings leading to the linguistic economy.

Key words: telescoping units, word formation, neologisms, English language, lexical innovations.

Постановка проблеми. Безперервний розвиток є найважливішою умовою існування мови. Лексика є тим її елементом, якому притаманні перманентні зміни, зумовлені новими когнітивними та комунікативними потребами мовців, розвитком їхньої пізнавальної діяльності й еволюцією сприйняття світу. Як результат, з'являються численні нові слова, котрі можна розглядати як лексичні відповідники змінених комунікативних умов (Шутова, 2010: 79). Поява неологізмів демонструє динамізм мови. Різні способи утворення нових лексичних одиниць характерні для сучасної англійської мови.

Лінгвістичні дослідження доводять, що нова лексика переважно утворюється із власного матеріалу шляхом словотвірних операцій і переосмислення вже наявних одиниць (Тимошук, 2021: 169).

Аналіз досліджень. Лінгвістичні аспекти появи неологізмів у системі мови, принципи їхнього творення, класифікації, функціонування неодноразово ставали об'єктом досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців: J. Algeo, R. Baayen, M. Bryant, I. Berman, G. Cannon, C. Cutler, A. Darmsteter, W. Lee, J. Simpson, M. Cohen, B. Gardin, L. Guilbert, P. Gilbert, L. Derooy, В. Заботкіна, Н. Іваницька, С. Гладько, Т. Ковалевська, Н. Котелова, Є. Левашов, В. Нечипоренко, В. Сергєєв, Т. Ткачук, Л. Терещенко, С. Чугу, Н. Лаврова, Т. Цимбалюк-Скопненко та ін. Незважаючи на значну кількість праць, присвячених процесу неологізації сучасної англійської мови внаслідок словоскладання, аббревіації, конверсії та деривації, малодослідженими залишаються неологізми-телескопізми.

Актуальність дослідження пояснюється необхідністю аналізу творення нових слів і новітніх тенденцій, що супроводжують словотвірні процеси у сучасній англійській мові.

Мета статті. Ми маємо на меті дослідити особливості та словотвірні моделі сучасних англійських неологізмів-телескопізмів.

Виклад основного матеріалу. Сучасна лінгвістична наука не має єдиної лексеми на позначення телескопічних інновацій, вчені-мовознавці використовують такі терміни для номінування цього феномену: слова-злитки (Н. Амосова), слова-амальгами (І. Гальперін), складноскорочені слова (Р. Кисельова, Н. Шанський), *telescoping*, *telescoped words* (І. Арнольд, М. Bryant, I. Berman, К. Баранцев, А. Соколенко, Н. Шанський), *blend*, *blendings* (А. Kennedy), *contamination* (Н. Лаврова, Т. Цимбалюк-Скопненко), *portmanteau words* (В. Заботкіна, L. Carroll).

«Словник лінгвістичних термінів» О. Ахманової визначає телескопію як «взаємодію мовних

одиниць, які стикаються або в асоціативному, або в синтагматичному ряді, що приводить до їх семантичних чи формальних змін і виникнення нової (третьої) мовної одиниці» (Ахманова, 2004: 278). Як зазначає О. Селіванова, телескопія – особливий тип компресивного словоскладання шляхом поєднання двох слів, що перебувають у сурядному зв'язку початкової частини першого слова та кінцевої другого (Селіванова, 2010: 721). Сучасні мовознавці не завжди послуговуються терміном «телескопія» для позначення аналізованого явища, вони використовують такі терміни, як гібридизація, злиття, контамінація, стягнення та власне словотвір (Омельченко, 2003: 83).

Належність телескопічного словотвору до певного способу словотворення є полемічною проблемою, адже, з одного боку, телескопізми побудовані на скороченні слів до рівня складів або складів і звуків; з іншого – телескопічний словотвір, на відміну від аббревіації, ґрунтований не на сполуках, а на складанні слів, поєднаних сурядним зв'язком (Селіванова, 2010: 541).

На слушну думку Юрія Зацного, неологізми-телескопізми надзвичайно популярні на сучасному етапі розвитку мови. Значно виріс відсоток неологізмів-телескопізмів за останні десятиріччя серед інших нових слів. Зараз це близько 20% порівняно із 9% у минулому сторіччі (Зацний, 1998).

Загальноприйнятим став принцип розподілу телескопізмів за трьома структурними типами:

1) повні, утворені шляхом злиття двох усічених основ: *adid* = *adult* + *kid* (дорослі діти у сім'ї); *affluenza* = *affluent* + *influenza* (надмірна матеріальна зацікавленість, яка вимагає виснажливої праці та неодмінно веде до перевтоми, стресів тощо); *biotecture* = *biological* + *architecture* (органічне поєднання архітектурних проєктів із біологічними елементами (з деревами, квітами на поверхах, даху)); *theocon* = *theological* + *conservative* (консерватор, який проповідує ідеї про важливість релігії у політиці країни); *teenglish* = *teenager* + *English* (варіант англійської мови, який використовується переважно підлітками в інтернеті);

2) часткові, утворені шляхом злиття усіченої основи одного слова з повною формою іншого: *actorvist* = *actor* + *activist* (добре відома особа, знаменитість, особливо кінозірка, яка бере участь у політичних дискусіях і дебатах); *aerotropolis* = *aero* + *metropolis* (велике місто, економічне і соціальне життя якого обертається навколо вузлового аеропорту); *xeroxlore* = *xerox* + *folklore* (форма передачі та збереження фольклору); *textploitation* = *text* + *exploitation* (тиск на підлітків надсилати повідомлення зі своїх мобільних

телефонів про враження від певної передачі); *terrorocracy* = *terror* + *democracy* (уряд, який свідомо тероризує своїх громадян);

3) телескопізми-гаплогли або «накладні» телескопізми (Людмила Чумак), характерною особливістю структури яких є наявність загального фонетичного сегмента на стику компонентів, що сполучаються внаслідок графічного та / або фонетичного накладання (Тимошенко, 2013: 166) *sheeple* = *sheep* + *people* (люди, які покійно і сліпо вірять в ідею, легко підпадають під чийсь вплив); *bizample* = *business* + *example* (приклад із практики ведення бізнесу), *privatopia* = *private* + *utopia* (відгороджений район приватних володінь із суворими заходами стосовно порушників власності); *atrosive* = *atrocious* + *corrosive* (настільки жорстокий, що шкідливий для людини та її психіки); *apatheism* = *apathy* + *atheism* (апатія до релігій).

Аналізуючи сучасні лінгвістичні дослідження, принагідно зазначимо, що найчастіше телескопічні одиниці використовуються у друкованих виданнях, друге місце займають електронні джерела мережі Інтернет і соціальні мережі, третє – телепередачі (Бездітко, 2020). Політична, економічна, технічна та наукова сфери життя є найбільш схильними до змін, саме у них найчастіше виникає потреба у позначенні нових реалій і понять. Зокрема, на тлі пандемії коронавірусу лексичний склад англійської мови поповнився новими телескопічними одиницями: *coronapocalypse* = *coronavirus* + *apocalypse* (*the end of the world via coronavirus*), *coronaphobia* = *coronavirus* + *phobia* (*the fear of contracting COVID-19*), *coronawashing* = *coronavirus* + *whitewashing* (*the corporations or individuals taking advantage of the pandemic to promote their altruism, philanthropy and achievements*), *coronavoid* = *coronavirus* + *void* (*the streets empty due to coronavirus*), *covidiot* = *Covid-19* + *idiot* (*someone who ignores the warnings regarding public health or safety*); *quaranteam* = *quarantine* + *team* (*the people you live with during a coronavirus quarantine*); *quarantech* = *quarantine* + *technologies* (*the apps and gadgets that help while away time indoors*).

Найпродуктивніші та найбільш перманентні типи словотворення за допомогою телескопії: іменники: *acrobssession* = *acronym* + *obsession* (надмірне захоплення акронімами); *spit* = *spam* + *Internet Telephony* (небажана інформація, яка потрапляє разом із основною у процесі телефонного зв'язку через Інтернет); *spitalanche* = *spam* + *avalanche* (величезний наплив комерційної інформації через Інтернет); *soulciologist* = *soul* + *sociologist* (особа, котра присвятила своє життя духовній і соціальній роботі); *sexationship* = *sex* + *relationship* (недов-

готривалі стосунки, побудовані лише на фізичній привабливості партнера); *netizen* = *internet* + *citizen* (особа, яка проводить багато часу в інтернеті); *mistakonomics* = *mistake* + *economics* (недосконала економічна політика); *globesity* = *globe* + *obesity* (всесвітня епідемія ожиріння); прикметники: *apnoупутоус* = *apnoу* + *apоупутоус* (надокучливий та анонімний); *atrosive* = *atrocious* + *corrosive* (настільки жорстокий, що шкідливий для людини та її психіки); *awefulsome* = *aweful* + *awesome* (такий, що поєднує жахливе із благовіним); *bewrecked* = *bereft* + *wrecked* (позбавлений автомобіля); *blandiouse* = *bland* + *grandiose* (такий, що претендує на велич, винятковість, хоча насправді є досить ординарним, тривіальним); *interatous* = *internet* + *famous* (відомий завдяки Інтернету); дієслова: *policklish* = *policy* + *tickle* (брати участь у політичних дискусіях, виявляючи неупередженість і високе почуття гумору); *jalk* = *jog* + *walk* (займатися фізкультурою, поєднуючи легкий біг із пішою ходою); *computicate* = *computer* + *communicate* (спілкуватися за допомогою комп'ютера).

Висновки. Таким чином, словниковий склад сучасної англійської мови постійно змінюється та поповнюється новотворами. Телескопія – це процес, за якого нове слово з'являється завдяки злиттю повної основи одного слова зі скороченою основою іншого або ж зі злиття скорочених основ двох слів. Значення такого неологізму – це здебільшого об'єднане значення обох складників. Дослідження телескопічних інновацій і їхнього місця серед лексичних одиниць обґрунтовує необхідність їх практичного використання та вивчення. Внаслідок дослідження словотворчих особливостей телескопічних неологізмів сучасної англійської мови нами було виділено три основні їхні типи: 1) повні, утворені шляхом злиття двох усічених основ; 2) часткові, утворені шляхом злиття усіченої основи одного слова з повною формою іншого; 3) телескопізми-гаплогли. Аналіз частиномовної належності досліджуваних лексем свідчить про домінування іменників у складі телескопізмів, що є підтвердженням загальноприйнятої думки про те, що розширення словникового складу мови відбувається переважно шляхом найменувань об'єктів і явищ. Принагідно зазначимо, що матеріал нашого дослідження не обмежується лише субстантивними телескопічними одиницями.

Проведена робота допомогла розглянути особливості та словотвірні моделі сучасних англійських неологізмів-телескопізмів, але залишилося ще багато актуальних питань, які вимагають подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахманова О. Словарь лингвистических терминов. Москва : Едиториал УРСС, 2004. 576 с.
2. Бездітко А.Р. Явище телескопії як новітній метод словотворення в англomовному середовищі. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70). № 2. Ч. 2. С. 16–21.
3. Зацний Ю.А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя : Запорізький державний університет, 1998. 431 с.
4. Омельченко Л.Ф. Телескопійні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика. *Збірник Львівського університету. Іноземна філологія*. 2013. Вип. 15. С. 76–83.
5. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2010. 844 с.
6. Тимошенко О.В. Явищетелескопії як спосіб словотворення технічної лексики. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2013. Вип. 27. С. 163–168.
7. Тимошук Н.М. Неологізми на позначення явищ COVID-19: морфологічний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка*. 2021. Вип. 35. Т. 5. С. 168–172.
8. Шутова М.О. Неологізми в сучасній англійській мові. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2010. Вип. 21. С. 79–85.

REFERENCES

1. Ahmanova O. Slovar lingvisticheskikh terminov [Dictionary of Linguistic Terms] Moskva: Editorial URSS, 2004. 576 p. [in Russian].
2. Bezditko A.R. Yavyshe teleskopii yak novitnii metod slovotvorennia v anhlomovnomu seredovyschi [The Phenomenon of Telescoping as the Modern Method of Word Formation in English]. Scientific notes of V.I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Social communications. 2020. Vol. 31 (70). № 2. Part 2. pp. 16–21 [in Ukrainian].
3. Zatsnyi Yu.A. Rozvytok slovnykovoho skladu suchasnoi anhliiskoi movy [Development of Vocabulary of Modern English]. Zaporizhzhia : Zaporizkyi derzhavnyi universytet, 1998. 431 p. [in Ukrainian].
4. Omelchenko L.F. Teleskopiini slova suchasnoi anhliiskoi movy ta yikh strukturno-semantychna kharakterystyka [Telescopic Words of Modern English and Their Structural and Semantic Characteristics]. Collection of Lviv University. Foreign philology. 2013. Issue 15. pp. 76–83 [in Ukrainian].
5. Selivanova O.O. Linhvistychna entsyklopediia [Linguistic Encyclopedia]. Poltava : Dovkillia-K, 2010. 844 p. [in Ukrainian].
6. Tymoshenko O.V. Yavyshe teleskopii yak sposib slovotvorennia tekhnichnoi leksyky [The Phenomenon of Telescope as a Way of Word Formation of Technical Vocabulary]. Scientific Messenger of the UNESCO Department of Kyiv National Linguistic University. Philology, pedagogy, psychology. 2013. Issue 27. pp. 163–168 [in Ukrainian].
7. Tymoshchuk N.M. Neolohizmy na poznachennia yavysch COVID-19: morfolohichniy aspekt [Neologisms Denoting the Phenomena of COVID-19: Morphological Aspect]. Topical issues of the humanities: an intercollegiate collection of researchers working with young people with Drohobych workers at Ivan Franko University. 2021. Issue 35. Vol. 5. pp. 168–172 [in Ukrainian].
8. Shutova M.O. Neolohizmy v suchasni anhliiskii movi [Neologisms in Modern English]. Scientific Messenger of the UNESCO Department of Kyiv National Linguistic University. Philology, pedagogy, psychology. 2010. Issue 21. pp. 79–85 [in Ukrainian].